

ГАМАЛІЯ

Соч. Шевченки.

САНКТПЕТЕРБУРГЪ,
ВЪ ТИПОГРАФІИ М. ОЛЬХИНА.
1844.

ПЕЧАТАТЬ ПОЗВОЛЯЕТСЯ.

съ тѣмъ, чтобы, по напечатаніи, представлено было въ Ценсурный Комитетъ узаконенное число экземпляровъ. С. Петербургъ. Марта 7 дня, 1843 года.

Ценсоръ П. Корсаковъ.

Ой нема нема, ни витру ни фли

Изъ нашеи Украйны;

Чи тамъ раду радять якъ на Турки статы,

Не чуемо на чужини.

Ой повій, повій витре черезъ море

Та звелького лугу,

Суши наши слезы, заглуши кайданы,

Розвій нашу тугу.

Ой заграй, заграй сынесеньке море

Та пидъ тыми байдаками,

Що плывуть козаки телько мріють шапки,

Та на сей бикъ за нами.

Ой Боже нашъ Боже, хочъ и не за нами

Неси ты ихъ зъ Украйны;

Почуемо славу, козацькую славу.

Почуемо тай загинемъ.

Оттакъ у Скутарц козаки спивалы,
 Спивалы сердеги, а слёзы лылись;
 Лышся козацьки, тугу домовлялы,
 Босфоръ ажъ затряся, бо зроду не чувъ
 Козацького плачу; застогнавъ широкій
 И шкурою сірый бугай стрепенувъ,
 И фылю ревучи далеко, далеко
 У сынїе море на ребрахъ пославъ.
 И море ревнуло Босфорову мову,
 У Лыманъ погнало, а Лыманъ Днипрови
 Тую журбу мову на фыли подавъ.

Зареготався дидъ нашъ дужїи
 Ажъ пина зъ уса потекла.
 «Чи спышъ, чи чуешъ! брате луже!
 Хортыце! сестро!...» загула:
 Хортыця зъ лугомъ: «чую! чую!»
 И Днипръ уккрылы байдаки
 И заспивалы козаки.

У Туркени, потимъ боци
 Хата на помости;

Гай! гай! море грай,
 Ревы, скелп ломай;
 Поидемо въ гости.

*
 * *

У Туркени у кшени
 Таляры, дукаты.
 Не кшени трусыть,
 Идемъ ризать — палыть,
 Бративъ вызволяты.

*
 * *

У Туркени янычары
 И баша на лави;
 Гой ги! вороги!
 Мы не маемъ ваги,
 Наша воля й слава.

—

Плывуть соби спваючи,
 Море вптеръ чуеть;
 По переду Гамалия
 Байдакомъ кпруе.

Гамалію, серце мліе,
 Сказымося море;
 Не злякае! п сховалысь
 За моряны горы.

Дримае въ харемп-въ раю Византія
 И Скутарь дримае, Босфоръ клыкотыть,
 Ныначе скаженный, то стогне то вые,
 Ему Византію хочеца збудыть.
 «Не буди Босфоре, буде тоби горе,
 Твои бпы ребра пшскомъ занесу,
 У мулъ поховаю!...» реве сыне море:
 «Хпба ты не знаешъ якпхъ я несу
 Гостей до Султана....» Такъ море спыняло
 (Любило завзятыхъ усатыхъ Славянъ);
 Босфоръ схаменулся, Туркения дримала,
 Дримавъ у харемп ледачійі Султанъ.
 Тільки у Скутари въ склепу не дримають
 Казаки сердеги, чога воны ждуть?
 По своему Бога въ кайданахъ благають,
 А фыли на той бикъ пдутъ та ревуть.

«О мпльий Боже Украины,
 Не дай пропасти на чужини,
 Въ неволѣ вольнымъ козакамъ;
 И соромъ тутъ и соромъ тамъ,
 Вставать съ чужою домовишою;
 На судъ твоій праведный прійти,
 Въ залізахъ руки принести
 И передъ всіми у кайданахъ
 Стать козакови... «Рижь! и бий!
 Катуй невѣру бусурмана!»
 Кричать за муромъ. Хто такій?

Гамалію, серце мліе.

Скутарь скаженіе!

«Рижьте! бийте!» на фортеци

Кричить Гамалія.

Реве гарматами Скутара

Ревуть, лютують вороги.

Козаство преця безъ ваги

И покотылись Янычары.

Гамалія по Скутарі

По пеклу гуляє.

Самъ хурдигу розбиває

Кайданы ламає.

«Вилитайте, сіры птахц,

На базаръ до паю!»

Стрепенулись соколята,

Бо давно не чулы

Хрещеною тіп мовы
 И ничь стрепенулась.
 Не бачила стара маты
 Козацькою платы;
 Не лякайся, подивися
 На бенкетъ козачій.
 Темно всюды якъ у будень,
 А свято чи мале.
 Не злодіи зъ Гамаліємъ
 Їдять мовчки сало
 Безъ шашлыка. «Засвितымо!»
 До самоп хмары,
 Съ щоглыстими караблями,
 Палае Скутара.
 Византія пробуркалась,
 Вытрыщае очи,
 Переплыва на помогу,
 Зубами скрегоче.

Реве, лютуе Византія,
 Руками берегъ достае;
 Достала, зыкнула, встае....
 И на пожахъ въ крови нїмїе.
 Скутарь мовъ пекло те палае
 Черезъ базары кровъ тече,
 Босфоръ широкій дольвае;
 Ныначе птахи чорни въ гап,
 Козаство смилеве лїтае;

Ни хто на свити не втече;
 Огонь запеклыхъ не пече.
 Руйнують муры; сребло, злото
 Несуть шапками Козаки
 И насыпають байдаки.
 Палà Скутарь, стыхà робота
 И хлопци сходяця, зійшысь,
 Люльки съ пожару закуршы,
 На байдаки-тай потяглы,
 Рвучи червони горы-фыли.

Плывуть соби, нибы здому;
 Такъ боцнмъ гуляють,
 Та звычайне Запорожци
 Плывучи спивають.

Нашъ отаманъ Гамалія,
 Отаманъ завзятый,
 Забравъ хлопцивъ, тай попхавъ
 По морю гуляты;
 По морю гуляты
 Славы добуваты,
 Изъ Турецкой неволи
 Бративъ вызволяты.
 Ой прыпхавъ Гамалія

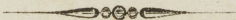
Ажъ у ту Скутару.
 Сыдять браты-Запорожци
 Дожидають кары.
 Ой якъ крикнувъ Гамалія
 «Браты! будемъ жыты,
 Будемъ жыты, вино питы
 Янычара биты,
 А курени килымами
 Аксамитомъ крты.»
 Вылиталы Запорожци
 На лапъ, жито жаты;
 Жито жалы, въ копы клалы,
 Гуртомъ заспивалы:
 Слава тобі Гамалію
 На весь свитъ великій,
 На весь свитъ великій
 На всю Украйну,
 Що недавъ ты Запорожцямъ
 Згинуть на чужині.

Пльвуть співаючи; плыве
 Позадъ завзятий Гамалія:
 Орелъ орлять мовъ стереже;
 Изъ Дарданелівъ витеръ віе,

А неженеця Византія;
 Вона боця щобъ Чернець
 Не засвѣты въ Галату знову,
 Або Гетьманъ Иванъ Пидкова
 Не клыкнувъ въ море на ралець.
 Плывуть собц, а зъ за фыли
 Солнце фило червонить;
 Передъ нымъ море мле
 Гомонить и клыкотить.

Гамалію, витерь віе
 Ось.... ось... наше море ...
 И сховалься за фыли
 За ~~рожеви~~ горы.

живи

Гамалія. Соч. Т. Шевченки

Першодрук: Санкт-Петербург. — В типографії М. Ольхіна. — 1844
ІЛ, ф. 1, № 76

«Позавчора вернувся в Петербург. Мене носив проклятуший пароход у Шведчину й Датчину. Пливши в Стокгольм, я скомпонував „Гамалію“, невеличку поему, та так занедужав, що ледве привезли мене в Ревель, там трошки очуняв» (лист Шевченка до П. М. Корольова від 18 листопада 1842 р.)

Рукопис поеми на 12 сторінках подав 7 березня 1843 р. до Петербурзького цензурного комітету О. Л. Елькан. Він же забрав рукопис з цензурного комітету й, очевидно, здійснив нагляд за виданням. Рукопис, за яким видано поему, не зберігся. Видання здійснювалося без нагляду Шевченка, який з кінця травня 1843 р. виїхав в Україну й повернувся до Петербурга лише в перших числах березня 1844 р., коли поему було вже віддруковано.

Подається за примірником першодруку, опрацьованим разом з робочим примірником «Чигиринського Кобзаря і Гайдамаків» 1844 з виправленнями Шевченка 1859 — 1860 рр. (ІЛ, ф. 1, № 76), представленим на веб-порталі «Тарас Шевченко»:
<http://kobzar.ua/item/show/4813>

В листі від 6 — 7 травня 1844 р. поет писав О. М. Бодянському: «Гамалія» не поправлений, як ми з вами тойді поправляли, бо без мене надрукований полукацапом...

Тоді ж Шевченко поклав пісню козаків-бранців — на музику. Свідчення про це лишив В. В. Ковальов

Публікацію підготував **КОЗАК НЕКАДА**

